

JUDr. Pavel Blažek, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

Praha 26. března 2023
č. j. MSP-53/2023-ODKA-ORG/3

Vážený pane poslanče,

prostřednictvím předsedkyně Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky Ing. Markéty Pekarové Adamové mi byla doručena Vaše písemná interpelace ze dne 01.03.2023, č. j. PS2023/003975, ev. č. 214, ve věci: „*Nepřípustného nátlaku represivních orgánů státu prostřednictvím spřízněných novinářů na výkon poslaneckého mandátu*“.

V rámci Vašeho ústavně garantovaného práva na interpelace podle čl. 53 odst. 1 Ústavy České republiky, mne interpelujete ve věci nepřípustného nátlaku represivních orgánů státu prostřednictvím spřízněných novinářů na výkon poslaneckého mandátu, kdy pak konkrétně uvádíte:

„...v souladu s čl. 53 odst. 1 Ústavy, podle kterého má každý poslanec právo interpelovat vládu nebo její členy ve věcech jejich působnosti, jsem Vás dne 21. 2. 2023 interpeloval ve věci vážných a systémových nedostatků v činnosti některých orgánů činných v trestním řízení.

Dnešního dne, tedy 1.3.2023 jsem byl dotazován Adélou Jelínkovou, novinářkou, na okolnosti podání interpelace a poté se dočetl z médií něco v tom smyslu „co si dovoluji vůbec podat interpelaci“. Na SMS zprávu jsem nereagoval, neboť absolutně nechápu, z jakého titulu jsem dotazován a proč bych se měl zodpovídat, že jsem využil svého ústavou garantovaného práva na parlamentní kontrolu moci výkonné, což je mimo jiné mojí povinností.

Domnívám se, že je zcela zarážející, nepřijatelné a protiústavní, že obsah interpelace, kterou jsem podal a směřovala na činnost vrchního státního zastupitelství v Olomouci, resp. činnosti jedné konkrétní státní zástupkyně, má v podstatě obratem k dispozici redaktorka Adéla Jelínková, mediálně napojena na toto zastupitelství, což prokazují mnohé její články.

Osobně jsem přesvědčen, že obsah interpelace se k redaktorce Adéle Jelínkové dostal z Vrchního státního zastupitelství v Olomouci jako spousta dalších neveřejných informací unikajících z tohoto zastupitelství, konkrétně pak jde o informace z případů dozorovaných právě

JUDr. Lastoveckou, což nemůže být náhoda, že v mediálním prostoru jsou informace z neveřejného trestního řízení pod vedením jedné a tytéž státní zástupkyně. Domnívám se, že jde o řízený, systematický, organizovaný a promyšlený únik informací za účelem mediální skandalizace.

Domnívám se, že je to orgány činnými v trestním řízení, ale prostřednictvím spřízněné novinářky, štvavý útok na můj výkon poslaneckého mandátu za účelem zamezení mi parlamentní kontroly složek moci výkonné.

Vážený pane ministře, dovoluji si na Vás apelovat, abyste v rámci své působnosti využil všechna dostupná opatření ke zjednání nápravy, resp. k tomu, aby nedocházelo některými represivními orgány státu k protiústavním útokům na výkon mého mandátu, prostřednictvím kterého vykonávám parlamentní kontrolu moci výkonné.

Zároveň Vás žádám o zodpovězení následujících otázek.

- 1) Považujete popsany protiústavní útok na výkon mého mandátu za ohrožení pojmů demokracie a dělby moci vůbec?*
- 2) Stalo se někdy v praxi ministerstva, že by v řádech dnů státní zastupitelství, kam byla postoupena interpelace, tuto interpelaci veřejně komentovalo a v podstatě dříve, než odpověď sdělí ministři, sdělí jí médiím?*
- 3) Kdy byla moje interpelace doručena na ministerstvo, kdy a kam ji ministerstvo postoupilo?*
- 4) Přijde Vám uvedené mediální vystupování a poskytování údajů z interpelace novinářům ještě předtím, než mi dorazí odpověď, v souladu s povinnostmi státního zástupce?*
- 5) Vnímáte jako závažný problém organizované, promyšlené a úmyslné úniky informací z neveřejné fáze trestního řízení spřízněným novinářům?*
- 6) Může se státní zástupce dopustit kárného provinění nebo trestného činu, pokud spřízněným novinářům sděluje obsah úkonů z neveřejné fáze trestního řízení? “.*

K bodu 1)

Pokud k útoku došlo tak, jak popisujete, jsem přesvědčen, že jde o zcela nepřijatelný zásah do ústavního práva podávat interpelace tak, jak ho zakotvuje Ústava v čl. 53 odst. 1. Vláda je odpovědná Poslanecké sněmovně, kdy poslanec právě prostřednictvím interpelací může vládu „kontrolovat“, jde o jednu ze základních pojmů demokracie, resp. systému brzd a protivah. V případě, že by toto nebyl ojedinělý a excesivní případ a stalo by se to standardem, vnímám to jako ohrožení samotných principů právního státu a útok na ústavní práva volených zástupců lidu, kteří vykonávají vůli lidu podle čl. 2 odst. 1 Ústavy.

K bodu 2)

Toto se nikdy v minulosti nestalo.

K bodu 3)

Vaše interpelace byla na Ministerstvo spravedlnosti doručena dne 21.2.2023, žádost ministra spravedlnosti podle § 13 odst. 1 zákona č. 283/1993, o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, v kontextu ústavní povinnosti podle čl. 53 odst. 2 Ústavy, byla na vrchní státní zastupitelství v Olomouci i na nejvyšší státní zastupitelství odeslána dne 27.2.2023.

K bodu 4)

Vrchní státní zástupce v Olomouci ve svých vyjádřeních v obecné rovině reagoval tak, „...že jakékoliv pokoutné úniky interních informací do veřejného prostoru silně odsuzuji a považuji je za nezákonné, škodlivé a ohrožující jak pověst státního zastupitelství, tak v některých případech i řádný a nerušený výkon jeho působnosti.“ Pokud jde o vyjádření dozorové státní zástupkyně, které Vás podle Vašich slov doslova šokovalo, vrchní státní zástupce v Olomouci mimo jiné reagoval tak, že „*Vyjádření státní zástupkyně pronesené v průběhu prověřování, v době, kdy ještě nebylo o procesním ukončení prověřování rozhodnuto a znějící „Pracujeme společně s policií na tom, aby trestní stíhání mohlo být znovu zahájeno.“ považuji za ne zcela šťastné, a ne zcela profesionální, neboť mám obecně za to, že před vydáním rozhodnutí a jeho doručením dotčeným osobám, by nemělo být veřejně deklarováno, k jakému rozhodnutí řízení spěje. Z uvedeného důvodu jsem to s dozorující státní zástupkyní dne 14. 2. 2023 osobně projednal, kde jsem jí své stanovisko k takovému sdělení sdělil.*“ Toto projednání věci pak vrchní státní zástupce v Olomouci považuje v daném případě za zcela dostatečné a znaky kárného provinění v něm nespaturuje.

Nejvyšší státní zástupce k mediálnímu vyjadřování pak mimo jiné uvedl, že „*O zmíněném mediálním vyjadřování dozorové státní zástupkyně jsem opakovaně telefonicky hovořil s vrchním státním zástupcem v Olomouci Mgr. Radimem Daňhelem, který mi sdělil, že celou věc osobně projednal s JUDr. Petrou Lastoveckou a že toto projednání považuje za dostačující. S tímto jeho závěrem se ztotožňuji a v tuto chvíli, aniž bych znal podrobně aktuální stav řízení, nehodlám přijímat v této souvislosti žádná další opatření. Znovu však opakuji, že o stížnosti proti případnému rozhodnutí o vyloučení z trestního řízení by rozhodoval státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, proto nemohu definitivně předjímat jeho možné stanovisko. V obecné rovině dodávám, že na případně zjištěné nedostatky v postupu státního zástupce či při vyřizování stížnosti na jeho chování (do této kategorie lze zařadit i mediální vyjadřování) reaguje vedoucí státní zástupce po vyhodnocení míry závažnosti vhodnými opatřeními k nápravě, mezi která patří tzv. manažerské nástroje v užším smyslu, které zahrnují veškeré neformální formy opatření – slovy judikatury Nejvyššího správního soudu (zejm. sp. zn. 9 As 79/2016) – jako „zdvížený prst, či obočí“. Rozumí se tím forma osobního projednání, upozornění, domluvy apod. Přísnější formou je formální výtka podle § 30 odst. 3 zákona o státním zastupitelství a v poslední řadě pak návrh na zahájení kárného řízení. V soustavě státního zastupitelství je zavedená praxe, že různé formy kárných opatření primárně vyřizuje vedoucí státní zástupce, teprve v případě jeho*

nečinnosti nebo nedostatečnosti přijatých opatření může být činný nadřízený vedoucí státní zástupce (až po úroveň ministra spravedlnosti jako univerzálního kárného žalobce).

K bodu 5)

Ano, velmi mne znepokojuje informování veřejnosti o věcech, o kterých se informovat nesmí. Popírá to právo na svobodnou volbu zástupců lidí, občanů a tím i ústavní právo na spravedlivý proces a na zastoupení. Trvám na tom, že když zákon říká, že přípravné řízení je neveřejné, tak má být neveřejné. Proto je problematika nezákonného nakládání s písemnostmi v trestním řízení předmětem diskusí na Ministerstvu spravedlnosti. Problematiky úniků informací z trestních řízení představovaly důležitý bod i na jednání výboru pro bezpečnost Poslanecké sněmovny v lednu letošního roku. Debata byla systémová a bylo mimo jiné projednáváno, zda stávající právní úprava dostatečně zabraňuje tomu, aby docházelo k systémové likvidaci vybraných osob zdaleka nejen z oblasti veřejného života na základě uniklých informací do vybraných médií, která evidentně disponují informacemi, které získaly protizákonně.

Problematiku úniku informací z trestního řízení **považuji za zcela prioritní, neboť tyto úniky informací vnímám jako jedno z největších ohrožení demokracie a pošlapávání presumpce nevinny**. Presumpce nevinny je jedním ze stěžejních principů právního státu, pročež považuji za naprosto nezbytné, aby se na obviněného v rámci trestního nebo přestupkového řízení nahlíželo jako na nevinného, dokud není pravomocně rozhodnuto o jeho vině. Presumpce nevinny musí být striktně a důsledně dodržována tím spíše, pokud bylo teprve zahájeno trestní stíhání. Samotné trestní řízení v této věci tak stojí teprve na samém počátku vyšetřování. V takové situaci, ostatně jako v kterémkoli trestním řízení, je naprosto vyloučeno, aby byl princip presumpce nevinny tímto způsobem jakkoli pošlapáván. Je nutno proto apelovat na orgány činné v trestním řízení, aby vždy důsledně respektovaly jednu ze stěžejních zásad trestního řízení, která je nepostradatelná pro fungování právního státu vůbec.

Ve výše uvedeném kontextu jsem tak osobně přesvědčen, což nezákonné masivní úniky informací dokazují, že stávající zákonná úprava nepostačuje, neboť množství věcí, se kterými se nakládá veřejně, aniž se s nimi nakládat může, (tedy množství úniků) je příliš veliké. V současnosti jsou úniky řešeny jako přestupek a zabývá se tím Úřad na ochranu osobních údajů, který dle mého názoru však vůbec nezohledňuje veřejný zájem, což shledávám za nedostatečné a nesprávné. Mám za to, že zde existuje **naléhavá potřeba otevřít odbornou diskuzi nad otázkou možnosti definování jakýchkoli úniků informací z trestních řízení za trestný čin**, a to bez ohledu na to, kdo se jich dopustil. Trestný čin by tak **platil bez výjimky pro všechny**, ať už by se jednalo o orgány činné v trestním řízení, třetí osoby nebo novináře. Dle mého názoru se lze inspirovat právními úpravami jiných států.

Vzhledem k uvedenému se tudíž domnívám, že je třeba připravit změnu legislativy (konkrétně spočívající ve změně trestního řádu a trestního zákoníku a dalších souvisejících

předpisů), která by velmi přísně trestala úniky informací z přípravného řízení, neboť zasahují do osobní integrity dotčených osob ve všech oblastech života, což ostatně dokazují mnohé případy z minulosti. Takové jednání tak považují za **velmi společensky škodlivé ve smyslu § 12 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník**. Danou problematiku je však nezbytné náležitě analyzovat a dále prodiskutovat. V současné době Ministerstvo spravedlnosti dokončuje rozsáhlou analýzu a návrhy konkrétních legislativních opatření, které budou mimo jiné předmětem projednávání ve výboru pro bezpečnost.

Skutečnosti, že se jedná o závažný systémový problém, který je potřeba řešit, nasvědčují také vysoké náhrady škod za nezákonná trestní stíhání, které navíc nyní dramaticky rostou. Pro dokreslení pak uvádím, že za posledních 10 let, tedy od roku 2012, bylo za nezákonná trestní stíhání **vyplaceno více jak 787 mil. Kč. V meziročním srovnání došlo k 48% navýšení vyplacených náhrad za nezákonná trestní stíhání**, což začínám již považovat za alarmující číslo, když dochází nárůstu téměř o polovinu během jednoho roku. Pokud bychom navíc kvantifikovali i kompletní náklady ze strany státu (vynaložené platy na úředníky, soudce, administrativu, materiální a technické vybavení, provozní výdaje apod.), dostali bychom se **na částku vysoce převyšující jednu miliardu**, což představuje obrovskou sumu finančních prostředků, kterou poškozeným platí stát prostřednictvím zdejšího úřadu ze státního rozpočtu, tedy z kapes daňových poplatníků. Uvedené prostředky daňových poplatníků by nebyly vůbec vynaloženy, **pokud by orgány činné v trestním řízení dostály svým zákonným povinností, striktně dbaly litery zákona a judikatury vrcholných soudů, a to již ve fázi prověřování**, ostatně, jak již bylo výše popsáno, vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu jsou podle článku 89 odst. 2 Ústavy ČR závazná pro všechny orgány i osoby, jejich ignorace ze strany orgánů činných v trestním řízení pak vede nejen k nezákonnému, ale dokonce protiústavnímu postupu.

K bodu 6)

Ano, nezákonné poskytování informací z neveřejné fáze trestního řízení orgány činnými v trestním řízení **může být trestným činem zneužití pravomoci úřední osoby** podle § 329 trestního zákoníku. Pokud by existovalo důvodné podezření, že se úniku informací dopustil jakýkoli příslušník policejního orgánu, **ihned bych se obrátil na GIBS**, ukázalo-li by se, že již neprovádí vlastní šetření. Jestliže by existovalo důvodné podezření, že se pochybení dopustil jakýkoliv státní zástupce, **neváhal bych s podáním kárné žaloby, v níž bych navrhoval nepřísnejší trest – odvolání z výkonu funkce**. Současně s podáním kárné žaloby bych státního zástupce **okamžitě dočasně zprostil výkonu funkce do doby, než by kárný senát případně rozhodl o jeho vině**. Rovněž bych považoval za svou **osobní povinnost řešit únik informací také v trestněprávní rovině**, tedy bych v takovém případě podal trestní oznámení na dotyčného státního zástupce.

Pro úplnost pouze doplňuji, že není vyloučen souběh postižení za skutek, který je současně **kárným proviněním i trestným činem**. Vzájemným poměrem obou postihů se

zabýval Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 18. 10. 2007, sp. zn. 1 Skno 1/2007, kdy uvedl, že obavy z porušení zásady *ne bis in idem* nejsou namístě. Vzájemný poměr obou postihů je totiž řešen v § 15 odst. 2 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, dle něhož kárný senát Nejvyššího správního soudu tedy (poté, co rozhodne o pokračování v přerušném řízení o kárném návrhu) bude zvažovat, zda postih v přestupkovém či trestním řízení ve vztahu k obviněním vzneseným v návrhu na zahájení kárného řízení je dostatečný, pokud shledá, že nikoli, pokračování v kárném řízení nestojí nic v cestě.

K související problematice poskytování informací z trestního řízení státním zástupcem (zde však mluvíme o poskytnutí v souladu s § 8a trestního řádu) se však již vyjádřil kárný senát Nejvyššího správního soudu v rozhodnutí ze dne 12. 9. 2017, č. j. 12 Ksz 5/2016-128, podle jehož závěrů „...orgány činné v trestním řízení nesmějí sdělovat plné jméno a příjmení obviněného či jiné dotčené osoby, případně další údaje, na základě nichž by je bylo možné identifikovat, ledaže by s tím sami souhlasili nebo se ve vztahu k předmětnému trestnímu řízení v médiích vyjádřili nebo v souvislosti s ním již vešli ve známost (srov. Šámal, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*, 7. vydání, C. H. Beck, Praha 2013, výklad § 8a, str. 146 a násl.)“.

Nejvyšší správní soud v témže rozhodnutí dále uvedl, že „[...] **Zákaz zveřejňování informací umožňujících zjištění totožnosti osob v přípravném řízení je pravidlem, které může být případně prolomeno jen v případech nezbytnosti takového postupu. Není-li však kritérium potřebnosti splněno, není možné v rámci testu proporcionality uplatnit jeho poslední hledisko a přistoupit k poměrování závažnosti veřejného zájmu s právem na ochranu soukromí dotčené osoby a případně obecně prospěšný zájem upřednostnit, jak vyplývá i z judikatury Ústavního soudu (srov. kupř. jeho nálezy ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94, a ze dne 12. 3. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 83/06) – bod 54. Zákaz zveřejňování informací umožňujících zjištění totožnosti osob v přípravném řízení směřuje k naplnění ústavního práva na ochranu soukromí dotčených osob, zásady presumpce neviny a k maximálnímu omezení difamujícího účinku trestního řízení na osobu, vůči které je trestní věc vedena a u níž nebude podezření z trestného činu nakonec potvrzeno. Ze zákazu zveřejňování informací umožňujících zjištění totožnosti osob vyplývá nepřipustnost sdělení veřejnosti, že v určité trestní věci bude zahájeno trestní stíhání nebo učiněn jiný významný procesní postup svědčící o existenci podezření ze spáchání trestného činu, aniž by byl takový úkon proveden. Porušení zákazu poskytování informací o plánovaném a doposud nerealizovaném úkonu v trestní věci a uvádění údajů umožňujících ztotožnění dotčené osoby bývá přitom závažnější, pokud se ho orgány činné v trestním řízení dopustí na samém počátku šetření, kdy často ještě nemohou náležitě posoudit, zda byl vůbec spáchán trestný čin a zda se ho dopustila určitá osoba, neboť ta je v takovém případě vystavena nejvyššímu riziku difamujícího účinku. [...] Kárně obviněný by si měl být tohoto možného výsledku vědom a o to pečlivěji zvažovat, zda [...] nepostačí jen obecně formulované sdělení bez poskytnutí informací umožňujících zjištění totožnosti osob.“**

V tomto případě kárný senát shledal pochybení státního zástupce (které však nedosahovalo intenzity kárného provinění), a uzavřel, že kárně obviněný si měl být dopadů excesivního poskytnutí informací vědom a o to pečlivěji zvažovat, zda nepostačí jen obecně formulované sdělení bez poskytnutí

informací umožňujících zjištění totožnosti osob. Z toho však implicitně vyplývá, že v případě pochybení tohoto typu ve vyšší intenzitě by se již o kárné provinění státního zástupce jednat mohlo.

S úctou

Vážený pan
Ing. Václav Král
poslanec
Poslanecká sněmovna
Parlament České republiky
Sněmovní 4
118 26 Praha 1